

ЕТНИЧЕСКАТА СТРУКТУРА НА НАСЕЛЕНИЕТО НА БЪЛГАРИЯ – СЪВРЕМЕННИ ТЕНДЕНЦИИ

Ивелина Диамандиева¹ Марта Сугарева²

В статията се изследват демографски структури, свързани с етническия състав на населението. Използвани са основни резултати от преброяването на населението през 2011 г., като се правят сравнения с предходни преброявания и анализи на други автори по повдигнатите проблеми. Резултатите показват, че през последните 20 години процентът на населението от трите основни етнически групи не се изменя съществено. От други изследвания³ е известно, че раждаемостта при ромската и турската етнически групи е по-висока от тази при българската. Една от причините за наблюдаваната стационарност в етническото разпределение, е преминаването на лица от една етническа група към друга в процеса на етническа самоидентификация. В статията се правят коментари към изследваните структури на населението, които подпомагат анализа на табличния и графичен илюстративен материал.

Предстои втора част на статията, в която ще бъдат разгледани етническите структури по признаците: образование, жилищни условия и здравен статус.

Ключови думи: етнически състав, динамика на демографски структури, самоидентификация

УВОД

Етническата структура на населението на нашата страна представлява обект на различни изследвания и публикации както в научния печат, така и в популярни издания. Една част от съвременните информации и публикации, срещани в публичното пространство, създават неверни представи и страхове за бъдещето на нашата нация, изтъквайки аргументи, които претендират да бъдат научни. Обществото попада под влиянието на манипулативни

¹ *Ивелина Диамандиева* – докторант в Институт за изследване на населението и човека при БАН

Адрес за контакти: ivelina.diamandieva@abv.bg

² *Проф. д.с.н Марта Сугарева* – Институт за изследване на населението и човека при БАН

Адрес за контакти: marta.sugareva@yahoo.com

³ Вж. Белчева, 2009.

интерпретации относно динамиката и тенденциите на етническата структура на населението, които не винаги почиват на обективни данни.

Нашата цел е да се дадат по-точни ориентирани в това отношение, като се покажат количествените параметри на динамиката на етническата структура, така както тя се проявява в последователни преброявания на населението, проведени от Националния статистически институт⁴. Ще засегнем въпроса за основните фактори, определящи тази динамика, както и съвременното състояние и перспективите на развитие на етническата структура на населението на България в близките години.

Трябва да посочим, че у нас страховете, свързани с етническото бъдеще на страната, са една от проявите на негативно отношение към ромите от страна на част от населението, принадлежащо към други етнически групи, както и от страна на част от обществеността, целяща извличане на политически дивиденди от етническото противопоставяне. Дискриминацията на ромите е една от причините за честата смяна на принадлежност на лицата от тази група към другите етнически групи.

От друга страна, възприетото в последно време наименование „ромска общност“ всъщност е много неправилно. Реално циганското население в България не се възприема като общност, тъй като вътрешногруповите разлики са значителни. В антропологичен и културно-психологически аспект субгрупите се различават по вероизповедание, майчин език, начин на живот, традиционен занаят, обичаи и обреди, имуществено състояние, начин на строеж на жилищата, разлики в семейно-брачните отношения, наличие на собствен контролен орган наречен „мешаре“ и др.

Представителите на различните цигански общности у нас в последните години демонстрират желание за интеграция и нормално съжителство с останалите етноси. Голяма част от циганите в България се самоидентифицират с българското население или се „турчечат“. Това най-вече се отнася за тези от тях, които говорят съответно на български или на турски език, както и тези, които изповядват християнска религия.

Съществуват и други различия при отделните цигански групи. Според Кючуков и Марушиакова (2004) хипотетичният етнически модел включва следните черти:

- Групово самосъзнание;
- За член на групата се счита само този, който е роден в нея;
- Стриктно спазване на груповата ендогамия;
- Използване на общ език в групата;
- Общ начин на живот в миналото;
- Еднакъв начин на прехрана;
- Наличие на вътрешно групово самоуправление и собствени силови органи;

⁴ Подобно изследване е проведено и публикувано от Ваня Додунекова (Додунекова, 2008 г.), съдържащо данни от преброяванията в периода от 1900 г. до 2011 г. В настоящата статия ние продължаваме това изследване като прибавяме данните от последното преброяване през 2011 г. Други автори, работили по темата за динамиката на етническия състав на населението на България са: Б. Божков (1963), А.Ю. Тотев (1974 и 1992); Сугарев (1974 и 1992); Коледаров (1990); К. Донков (1984, 1994); Г. Гешев (1995 г.) и Аркадиев (1992, 2004, 2005 и 2006).